Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. 29 NSČR 30/2010, ECLI:CZ:NS:2011:29.NSCR.30.2010.1

Číslo: 96/2011

Právní věta:

I. Jestliže insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku nespojil rozhodnutí o prohlášení konkursu, ačkoli dlužníka, který je podnikatelem, z reorganizace vylučuje úprava obsažená v § 316 odst. 3 insolvenčního zákona (§ 148 odst. 1 insolvenčního zákona), není při vydání rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkova úpadku vázán požadavkem vyčkat skončení (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (§ 149 odst. 1 insolvenčního zákona) ani usnesením o způsobu řešení úpadku přijatým schůzí věřitelů (§ 152 insolvenčního zákona).

II. Je-li dlužník podnikatelem, u kterého je reorganizace podle insolvenčního zákona - objektivně vzato - přípustná, nelze s rozhodnutím o úpadku spojit bez dalšího i rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a předmětem jednání první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku je vždy též bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkova úpadku. Insolvenční soud v takovém případě není oprávněn rozhodnout o dlužníkově včas podaném a opodstatněném návrhu na povolení reorganizace až do skončení (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku. Nevznese-li k výzvě insolvenčního soudu návrh na přijetí usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkova úpadku žádný z přítomných věřitelů, je tím příslušný bod konání této schůze věřitelů vyčerpán.

Schůze věřitelů přitom může v takovém případě přijmout usnesení o tom, že povoluje způsob řešení dlužníkova úpadku reorganizací, bez zřetele k tomu, že v době konání schůze věřitelů dlužníku nebo některému z přihlášených věřitelů již uplynula lhůta k podání návrhu na povolení reorganizace. Jestliže schůze věřitelů přijme předepsanou většinou (§ 151 insolvenčního zákona) usnesení o tom, že způsobem řešení dlužníkova úpadku má být konkurs, je tím pro insolvenční soud v intencích § 152 věty první insolvenčního zákona závazným způsobem určen způsob řešení dlužníka úpadku (konkursem), a to bez zřetele k tomu, že je zde jinak věcně zdůvodněný a včasný návrh dlužníka na povolení reorganizace, jemuž by insolvenční soud jinak (kdyby nebylo usnesení schůze věřitelů podle § 150 insolvenčního zákona) vyhověl.

III. Je-li dlužník podnikatelem, u kterého reorganizace podle insolvenčního zákona není vyloučena podle § 316 odst. 3 insolvenčního zákona, avšak dlužník nesplňuje některý z požadavků formulovaných pro přípustnost reorganizace v ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona, je reorganizace přípustná podmíněně, za předpokladu, že dlužník ve spojení se včas podaným návrhem na povolení reorganizace předloží ve lhůtě určené v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona reorganizační plán přijatý způsobem popsaným v témže ustanovení. S rozhodnutím o úpadku proto nelze spojit bez dalšího i rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a předmětem jednání první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku je vždy též bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkova úpadku. Jestliže však lhůta určená k předložení reorganizačního plánu dlužníkem v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona marně uplyne ještě před konáním oné (první) schůze věřitelů, stává se reorganizace dlužníka definitivně nepřípustnou a insolvenčnímu soudu nic nebrání v tom, aby i před konáním schůze věřitelů prohlásil konkurs na majetek dlužníka. Usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkova úpadku vydané poté, co se reorganizace stala definitivně nepřípustnou, není pro insolvenční soud závazné.

IV. Pro posouzení správnosti usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka je právně bezvýznamná obrana dlužníka založená na tvrzení, že insolvenční navrhovatel nedoložil při rozhodování o insolvenčním návrhu svou splatnou pohledávku vůči dlužníku.

V. Pro účely posouzení přípustnosti dovolání se ve smyslu ustanovení § 238a odst. 1 písm. a/ ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 o. s. ř. pokládají za rozhodnutí soudu prvního stupně v insolvenční věci, kterými bylo rozhodnuto „ve věci samé“, především tzv. statusová rozhodnutí insolvenčního soudu, mezi které patří rozhodnutí o úpadku (§ 136 insolvenčního zákona), rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu (§ 143 insolvenčního zákona), rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku, včetně rozhodnutí o zamítnutí návrhu na vydání takového rozhodnutí (§ 158 insolvenčního zákona), rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, jímž se ve smyslu § 4 odst. 2 insolvenčního zákona rozumí rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka (a to i v těch případech, kdy dochází ke změně způsobu řešení úpadku ze sanačního na likvidační v režimu úprav obsažených v § 363 a § 418 insolvenčního zákona), rozhodnutí o povolení reorganizace a rozhodnutí, jímž se návrh na povolení reorganizace zamítá, rozhodnutí o povolení oddlužení a rozhodnutí, jímž se návrh na povolení oddlužení zamítá, dále (v mezích jednotlivých /přijatých/ způsobů řešení úpadku) usnesení o schválení konečné zprávy a vyúčtování odměny a výdajů insolvenčního správce (§ 304 insolvenčního zákona), rozvrhové usnesení (§ 306 insolvenčního zákona) včetně usnesení o povolení částečného rozvrhu (§ 301 insolvenčního zákona) a dalšího rozvrhového usnesení (§ 307 insolvenčního zákona), usnesení o zrušení konkursu a o zamítnutí návrhu na vydání takového usnesení (§ 308 insolvenčního zákona), usnesení o schválení reorganizačního plánu (§ 348 insolvenčního zákona), rozhodnutí o zamítnutí reorganizačního plánu (§ 351 insolvenčního zákona), usnesení o schválení oddlužení (§ 406 insolvenčního zákona) a usnesení o neschválení oddlužení (§ 405 insolvenčního zákona), usnesení o osvobození dlužníka od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení (§ 414 insolvenčního zákona) a usnesení, jímž se návrh na vydání takového rozhodnutí zamítá, jakož i usnesení o odnětí přiznaného osvobození (§ 417 insolvenčního zákona) a usnesení, jímž se návrh na vydání takového rozhodnutí zamítá.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.01.2011

Spisová značka: 29 NSCR 30/2010

Číslo rozhodnutí: 96

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvence, Konkurs, Rozhodnutí o úpadku

Předpisy: § 105 IZ
§ 148 IZ
§ 149 odst. 1 IZ
§ 150 IZ
§ 152 IZ
§ 316 IZ
§ 318 odst. 1 IZ
§ 325 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 26. 2. 2010 prohlásil K r a j s k ý s o u d v Brně (dále též jen „insolvenční soud“) konkurs na majetek dlužníka (bod I. výroku) a určil, že účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění jeho usnesení v insolvenčním rejstříku (bod II. výroku).

Insolvenční soud poukázal na to, že dlužníkův úpadek byl osvědčen usnesením insolvenčního soudu ze dne 21. 12. 2009, přičemž na schůzi věřitelů konané 23. 2. 2010 (dále též jen „schůze věřitelů“) věřitelé jednomyslně odhlasovali, že způsobem řešení dlužníkova úpadku bude konkurs. Návrh na povolení reorganizace nebyl podán ani dlužníkem ani věřiteli, přičemž dlužník (mimo jiné) nesplňuje podmínky reorganizace dle § 316 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) ani „nepodal reorganizační plán“. Za této situace insolvenční soud dospěl k závěru, že podle § 152 insolvenčního zákona bude způsobem řešení dlužníkova úpadku konkurs, „neboť schůze věřitelů přijala platně usnesení o způsobu řešení úpadku“. Oddlužení nepřichází v úvahu vzhledem k tomu, že dlužník je podnikatelem.

K odvolání dlužníka V r c h n í s o u d v Olomouci usnesením ze dne 21. 4. 2010 potvrdil usnesení insolvenčního soudu v napadeném výroku o prohlášení konkursu.

Odvolací soud – odkazuje na ustanovení § 7 odst. 1, § 94 odst. 2 písm. c), § 148 odst. 1, § 149, § 150 a § 152 insolvenčního zákona – jenž o odvolání rozhodl, aniž nařizoval odvolací jednání, měl napadené usnesení za věcně správné. K tomu uvedl, že podle protokolu o schůzi věřitelů, svolané usnesením insolvenčního soudu ze dne 21. 12. 2009, hlasovali všichni přítomní věřitelé s hlasovacím právem pro způsob řešení dlužníkova úpadku konkursem. Za této situace insolvenční soud správně rozhodl o způsobu řešení úpadku podle ustanovení § 152 insolvenčního zákona, když nenastaly případy, za kterých by insolvenční soud neměl rozhodnout podle takto přijatého usnesení schůze věřitelů.

Odvolací námitky dlužníka neměl odvolací soud za důvodné.

K námitce, že o způsobu řešení úpadku bylo rozhodnuto v době, kdy rozhodnutí o úpadku bylo napadeno odvoláním, odvolací soud uvedl, že žádné ustanovení insolvenčního zákona neurčuje, že by insolvenční soud mohl rozhodnout o způsobu řešení dlužníkova úpadku až po právní moci rozhodnutí o úpadku. Dlužníkovu námitku, že insolvenční navrhovatel nebyl jeho věřitelem (neboť nedoložil splatnou pohledávku vůči dlužníku), odvolací soud odmítl s poukazem na závěry, jež vyjádřil ve svém rozhodnutí (jde o usnesení) ze dne 29. 3. 2010.

Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítaje, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje dovolatel řešení otázky platnosti postupní smlouvy (a to v intencích § 12 odst. 2 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách), kterou banka postoupila pohledávku vůči němu insolvenčnímu navrhovateli, uváděje, že na posouzení této postupní smlouvy závisí posouzení aktivní věcné legitimace insolvenčního navrhovatele, jakož i postavení insolvenčního navrhovatele jako účastníka insolvenčního řízení (tj. i jeho právo hlasovat v insolvenčním řízení o způsobu řešení dlužníkova úpadku konkursem).

Odvolacímu soudu dovolatel vytýká, že se v napadeném rozhodnutí omezil na posouzení podmínek prohlášení konkursu v intencích § 152 insolvenčního zákona, vycházeje ze stavu, že úpadek dovolatele byl zjištěn a že insolvenční navrhovatel je účastníkem insolvenčního řízení. Platností a

účinností označené postupní smlouvy se již nezabýval, odkazuje na své předchozí rozhodnutí z 29. 3. 2010 (které podle dovolatele rovněž spočívá na nesprávném právním posouzení věci). Dovolatel míní, že postupní smlouva je absolutně neplatná pro porušení § 12 odst. 2 zákona o bankách.

Dále dovolatel zdůrazňuje, že ve smyslu ustanovení § 97 insolvenčního zákona lze insolvenční řízení zahájit jen na návrh dlužníka nebo věřitele, přičemž insolvenční navrhovatel platnost nabytí své přihlášené pohledávky neosvědčil, k čemuž soud nepřihlédl.

Dovolatel v této souvislosti rovněž tvrdí (odkazuje potud na nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2003, sp. zn. II. ÚS 119/01, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 30, ročníku 2003, části I., pod pořadovým číslem 47), že absolutní neplatností smlouvy se soudy musí zabývat z úřední povinnosti a dovolává se též závěrů, které Nejvyšší soud zformuloval k výkladu § 525 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku v rozsudku ze dne 27. 2. 2006, sp. zn. 29 Odo 882/2005 (jde o rozhodnutí uveřejněné pod číslem 27/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání jsou pro rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Nejvyšší soud se zabýval nejprve přípustností podaného dovolání.

Dovolání v této věci může být přípustné jen podle § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 4. 9. 2008, sen. zn. 29 NSČR 4/2008, uveřejněném pod číslem 25/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek vysvětlil, že k tomu, aby bylo možné uvažovat o přípustnosti dovolání podle § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř., musí být splněna rovněž podmínka (jež se klade prostřednictvím odkazu na § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř., obsaženého v § 238a odst. 2 o. s. ř.), aby šlo o usnesení odvolacího soudu, jimž bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto v insolvenčním řízení „ve věci samé“. K takto chápanému pojetí přípustnosti dovolání, jež se stejně prosazovalo v poměrech dříve platného zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, při výkladu § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2007, se Nejvyšší soud pro insolvenční věci přihlásil i v důvodech usnesení ze dne 27. 1. 2009, sen. zn. 29 NSČR 4/2009, uveřejněného pod číslem 103/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Přitom klíč k posouzení, které rozhodnutí soudu prvního stupně v insolvenční věci je rozhodnutím „ve věci samé“, je stejný jako ten, který vedl Nejvyšší soud k pojmenování rozhodnutí o věci samé pro účely konkursního řízení vedeného podle zákona o konkursu a vyrovnání v usnesení ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 425/2002, uveřejněném pod číslem 51/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Jde jednak o tzv. statusová rozhodnutí insolvenčního soudu, tedy o rozhodnutí, jež z pohledu režimu, jemuž jsou dlužníci podrobováni v insolvenčním řízení, vede ke změně jejich právního postavení v tomto řízení, jednak o rozhodnutí, jimiž je konečným způsobem rozdělován mezi věřitele dlužníkův majetek (jimiž jsou konečným způsobem uspokojovány pohledávky dlužníkových věřitelů), jakož i rozhodnutí, jimiž je předtím (před konečným uspokojením pohledávek dlužníkových věřitelů) uzavírán proces zpeněžování majetkové podstaty dlužníka.

Do první z výše označených kategorií rozhodnutí insolvenčního soudu ve věci samé tak patří především rozhodnutí o úpadku (§ 136 insolvenčního zákona), rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu (§ 143 insolvenčního zákona), rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku, včetně rozhodnutí

o zamítnutí návrhu na vydání takového rozhodnutí (§ 158 insolvenčního zákona), rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, jímž se ve smyslu § 4 odst. 2 insolvenčního zákona rozumí rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka (a to i v těch případech, kdy dochází ke změně způsobu řešení úpadku ze sanačního na likvidační v režimu úprav obsažených v § 363 a § 418 insolvenčního zákona), rozhodnutí o povolení reorganizace a rozhodnutí, jímž se návrh na povolení reorganizace zamítá, rozhodnutí o povolení oddlužení a rozhodnutí, jímž se návrh na povolení oddlužení zamítá, dále (v mezích jednotlivých /přijatých/ způsobů řešení úpadku) usnesení o schválení konečné zprávy a vyúčtování odměny a výdajů insolvenčního správce (§ 304 insolvenčního zákona), rozvrhové usnesení (§ 306 insolvenčního zákona) včetně usnesení o povolení částečného rozvrhu (§ 301 insolvenčního zákona) a dalšího rozvrhového usnesení (§ 307 insolvenčního zákona), usnesení o zrušení konkursu a o zamítnutí návrhu na vydání takového usnesení (§ 308 insolvenčního zákona), usnesení o schválení reorganizačního plánu (§ 348 insolvenčního zákona), rozhodnutí o zamítnutí reorganizačního plánu (§ 351 insolvenčního zákona), usnesení o schválení oddlužení (§ 406 insolvenčního zákona) a usnesení o neschválení oddlužení (§ 405 insolvenčního zákona), usnesení o osvobození dlužníka od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení (§ 414 insolvenčního zákona) a usnesení, jímž se návrh na vydání takového rozhodnutí zamítá, jakož i usnesení o odnětí přiznaného osvobození (§ 417 insolvenčního zákona) a usnesení, jímž se návrh na vydání takového rozhodnutí zamítá.

Z pohledu takto ustanovených kritérií splňuje předpoklad rozhodnutí (usnesení) soudu prvního stupně ve věci samé též (statusové) usnesení insolvenčního soudu o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, vydané v této věci.

Nejvyšší soud pak shledává dovolání v této věci přípustným podle § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. ve spojení s § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když napadenému rozhodnutí přisuzuje zásadní právní význam v řešení otázky okruhu způsobilých námitek dlužníka proti usnesení o prohlášení konkursu na jeho majetek, dovolacím soudem dosud nezodpovězené.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Vzhledem k době vydání napadeného usnesení byl pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný výklad insolvenčního zákona ve znění účinném do 30. 6. 2010 (tedy naposledy ve znění zákona č. 227/2009 Sb.).

Podle ustanovení § 148 insolvenčního zákona insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o prohlášení konkursu, je-li dlužníkem osoba, u které tento zákon vylučuje řešení úpadku reorganizací nebo oddlužením (odstavec 1). Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem, ve kterém jako způsob řešení úpadku navrhuje reorganizaci, předloží reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše pohledávek, spojí insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (odstavec 2).

Dle ustanovení § 149 odst. 1 insolvenčního zákona, nejde-li o případ podle § 148, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku; nesmí však rozhodnout dříve než po skončení schůze věřitelů svolané

rozhodnutím o úpadku.

Ustanovení § 150 insolvenčního zákona pak určuje, že má-li insolvenční soud rozhodnout o způsobu řešení úpadku podle § 149 odst. 1, schůze věřitelů svolaná rozhodnutím o úpadku může též přijmout usnesení o způsobu řešení dlužníkova úpadku.

Z ustanovení § 152 insolvenčního zákona se pak podává, že přijme-li schůze věřitelů usnesení podle § 150, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku podle tohoto usnesení. To neplatí, je-li v době přijetí usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníkem osoba, u které zákon tento způsob řešení úpadku vylučuje, nebo je-li přijaté usnesení v rozporu s reorganizačním plánem přijatým všemi skupinami věřitelů, který dlužník předložil insolvenčnímu soudu po rozhodnutí o úpadku; § 54 odst. 1 se nepoužije.

Podle ustanovení § 316 insolvenčního zákona dále platí, že reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkova podniku, zajištěné opatřeními k ozdravění hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů (odstavec 1). Reorganizací lze řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je podnikatelem; reorganizace se týká jeho podniku (odstavec 2). Reorganizace není přípustná, je-li dlužníkem právnická osoba v likvidaci, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu (odstavec 3). Reorganizace je přípustná, jestliže celkový obrat dlužníka podle zvláštního právního předpisu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 100 000 000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 100 zaměstnanců v pracovním poměru; ustanovení odstavce 3 tím není dotčeno (odstavec 4). Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do 15 dnů po rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek, omezení podle odstavce 4 se nepoužije (odstavec 5).A konečně, dle ustanovení § 318 odst. 1 insolvenčního zákona dlužník, který podal insolvenční návrh pro hrozící úpadek, může podat návrh na povolení reorganizace nejpozději do rozhodnutí o úpadku. V ostatních případech lze návrh na povolení reorganizace podat nejpozději do 10 dnů před první schůzí věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku.

Pro posouzení okruhu způsobilých námitek dlužníka proti usnesení o prohlášení konkursu na jeho majetek je určující přesné pojmenování právního rámce, ve kterém insolvenční soud k vydání takového usnesení přistoupil.

V daném případě se ze spisu podává, že výše označené rozhodnutí o úpadku z 21. 12. 2009 vydal insolvenční soud na základě insolvenčního návrhu dlužníkova věřitele CDV -2, LTD (insolvenčního navrhovatele), přičemž toto rozhodnutí bylo k odvolání dlužníka potvrzeno (již) pravomocným usnesením odvolacího soudu z 29. 3. 2010 (výše označeným a odvolacím soudem v napadeném usnesení zmíněným).

Přitom není pochyb o tom (v řízení nebylo nikým zpochybněno), že insolvenční řízení se týká dlužníka, který je podnikatelem a u kterého tedy nemá smyslu zkoumat otázku případného řešení úpadku oddlužením, vyhrazeným (v intencích § 389 insolvenčního zákona a ustáleného výkladu tohoto ustanovení podaného Nejvyšší soudem v usnesení ze dne 21. 4. 2009, sen. zn. 29 NSČR 3/2009, uveřejněném pod číslem 79/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) fyzické nebo právnické osobě, která není zákonem považována za podnikatele a současně nemá závazky (dluhy) vzešlé z jejího podnikání.

Jak se přitom podává přímo z rozhodnutí o úpadku, s tímto rozhodnutím nebylo spojeno (podle § 148

odst. 1 insolvenčního zákona) rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkova úpadku (jímž u dlužníka, který je podnikatelem, podle § 4 odst. 2 písm. a/ a b/ insolvenčního zákona může být jen rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka nebo rozhodnutí o povolení reorganizace), vzhledem k tomu, že nebylo vyloučeno řešení dlužníkova úpadku reorganizací prostřednictvím návrhu na povolení reorganizace podaného dlužníkem ve lhůtě určené v § 318 odst. 1, větě druhé, insolvenčního zákona, spojeného (při současném dodržení lhůty uvedené v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona) s reorganizačním plánem přijatým způsobem popsaným v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona, jehož prostřednictvím mohl dlužník překonat podmínku kladenou pro přípustnost reorganizace ustanovením § 316 odst. 4 insolvenčního zákona.

Insolvenční zákon tedy u dlužníka, který je podnikatelem, počítá s tím, že dokud je možný (protože přípustný) způsob řešení dlužníkova úpadku reorganizací, je vyloučeno spojit s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkova úpadku konkursem. Nejde-li o případ podle § 148 odst. 2 insolvenčního zákona (kdy insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o povolení reorganizace), je v takové situaci zásadně (leč nikoli bezvýjimečně) vyloučeno přijmout rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkova úpadku před skončením (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (§ 149 odst. 1 insolvenčního zákona).

V režimu úpravy obsažené v § 148 až § 150 a § 316 insolvenčního zákona přicházejí v úvahu tři základní typové situace:

> 1) Dlužník je podnikatelem, kterého z reorganizace vylučuje úprava obsažená v § 316 odst. 3 insolvenčního zákona. V takovém případě lze s rozhodnutím o úpadku spojit bez dalšího i rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, jelikož dlužníkem je osoba, u které insolvenční zákon vylučuje řešení úpadku reorganizací (§ 148 odst. 1 insolvenčního zákona). Jestliže insolvenční soud v takovém případě s rozhodnutím o úpadku nespojil rozhodnutí o prohlášení konkursu (např. proto, že přehlédl, že dlužník je insolvenčním zákonem z reorganizace vyloučen), není při vydání rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkova úpadku vázán požadavkem vyčkat skončení (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (§ 149 odst. 1 insolvenčního zákona). Schůze věřitelů totiž v takovém případě ani nemůže přijmout usnesení o způsobu řešení dlužníkova úpadku reorganizací a kdyby takové rozhodnutí přesto přijala, nebyl by jím insolvenční soud vázán (srov. § 152 insolvenčního zákona). Závazné pro insolvenční soud v takovém případě není (byť způsob řešení úpadku odpovídá zákonu) ani usnesení schůze věřitelů o tom, že způsobem řešení dlužníkova úpadku má být konkurs (srov. opět dikci § 152 insolvenčního zákona).
>
> 2) Dlužník je podnikatelem, u kterého je reorganizace podle insolvenčního zákona – objektivně vzato – přípustná (nejde o případ dle § 316 odst. 3 insolvenčního zákona a dlužník současně splňuje některý z požadavků formulovaných pro přípustnost reorganizace v ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona). V takovém případě nelze s rozhodnutím o úpadku spojit bez dalšího i rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka (nelze postupovat dle § 148 odst. 1 insolvenčního zákona). Předmětem jednání první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (§ 136 odst. 2 písm. g/ insolvenčního zákona) v takovém případě je (má být) vždy též bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkova úpadku.

S přihlédnutím k ustanovení § 325 insolvenčního zákona, podle kterého při projednání návrhu na povolení reorganizace postupuje insolvenční soud podle § 148 až 152 insolvenčního zákona, není insolvenční soud v takovém případě oprávněn rozhodnout o dlužníkově včas podaném a opodstatněném návrhu na povolení reorganizace až do skončení (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.

Nevznese-li k výzvě insolvenčního soudu návrh na přijetí usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení

dlužníkova úpadku žádný z přítomných věřitelů, je tím příslušný bod jednání této schůze věřitelů vyčerpán.

Schůze věřitelů přitom může v nyní popisovaném případě přijmout usnesení o tom, že povoluje způsob řešení dlužníkova úpadku reorganizací, bez zřetele k tomu, že v době konání schůze věřitelů k tomu oprávněným osobám (v intencích § 317 odst. 1 insolvenčního zákona tedy dlužníku nebo některému z přihlášených věřitelů) již uplynula lhůta k podání návrhu na povolení reorganizace.

Z povahy věci pak plyne (vzhledem k tomu, že podle systematiky insolvenčního zákona je způsob řešení dlužníkova úpadku „zbytkovým" řešením vždy tam, kde není rozhodnuto o přijetí sanačního způsobu řešení dlužníkova úpadku /o povolení reorganizace/), že tam, kde schůze věřitelů hlasuje o návrhu některého z přítomných věřitelů na přijetí usnesení o způsobu řešení dlužníkova úpadku, ačkoli dlužník ani některý z přihlášených věřitelů nepodal návrh na povolení reorganizace, hlasuje vždy o tom, zda povoluje způsob řešení dlužníkova úpadku reorganizací. Není-li takové usnesení přijato, není zde usnesení schůze věřitelů, jimž by byl insolvenční soud ve smyslu § 152, věty první, insolvenčního zákona vázán, ale insolvenční soud rozhodne automaticky o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, neboť jiné rozhodnutí za daného stavu věci nepřichází v úvahu (není zde nevypořádaných návrhů na povolení reorganizace).

Je-li zde v době konání (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku návrh dlužníka na povolení reorganizace, může vedle hlasování o tom, zda schůze věřitelů povoluje způsob řešení dlužníkova úpadku reorganizací, obstát i hlasování o tom, zda způsobem řešení dlužníkova úpadku má být konkurs.

Záporná (a třeba i jednomyslně přijatá) odpověď daná hlasováním schůze věřitelů o tom, zda způsobem řešení dlužníkova úpadku má být konkurs, pak nevylučuje rozhodnutí insolvenčního soudu o způsobu řešení dlužníkova úpadku konkursem (takové hlasování nelze interpretovat ani jako usnesení o povolení způsobu řešení dlužníkova úpadku reorganizací, ba dokonce ani jako usnesení, jímž schůze věřitelů ve smyslu § 323 odst. 1 insolvenčního zákona schválila návrh na povolení reorganizace podaný věřitelem). Jestliže však schůze věřitelů přijme předepsanou většinou (§ 151 insolvenčního zákona) usnesení o tom, že způsobem řešení dlužníkova úpadku má být konkurs, je tím pro insolvenční soud v intencích § 152 věty první insolvenčního zákona závazným způsobem určen způsob řešení dlužníkova úpadku (konkursem), a to bez zřetele k tomu, že je zde jinak věcně zdůvodněný a včasný návrh dlužníka na povolení reorganizace, jemuž by insolvenční soud jinak (kdyby nebylo usnesení schůze věřitelů podle § 150 insolvenčního zákona) vyhověl.

V takovém případě insolvenční soud po skončení schůze věřitelů vydá usnesení, jímž se jednak vypořádá s dlužníkovým návrhem na povolení reorganizace, a to tak, že jej zamítne s poukazem na závaznost usnesení schůze věřitelů o jiném (než dlužníkem navrženém) způsobu řešení jeho úpadku, jednak současně (opět s odůvodněním, že usnesení schůze věřitelů o této otázce je pro něj závazné) prohlásí konkurs na majetek dlužníka.

To je ostatně ve shodě s tím, jak se k úpravě obsažené v ustanoveních § 148 až § 152 insolvenčního zákona vyslovuje důvodová zpráva k vládnímu návrhu insolvenčního zákona (jenž projednávala Poslanecká Sněmovna ve svém 4. volebním období 2002 – 2006 jako tisk č. 1120). Ve vládním návrhu insolvenčního zákona se úprava obsažená nyní v § 150 až 152 insolvenčního zákona nacházela (v nezměněné podobě) v ustanoveních § 150 a § 151, Podle této důvodové zprávy: „Ustanovení § 149 návrhu pak pro další případy předepisuje insolvenčnímu soudu, aby o způsobu řešení úpadku rozhodl (nejpozději do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku) až po schůzi věřitelů, na které se věřitelé mohou k řešení dlužníkova úpadku závazně vyslovit (§ 150 odst. 1). Pro tento účel se zavádí speciální kvórum (150 odst. 2), jež odpovídá významu schůzí přijímaného usnesení. Důvody, pro které insolvenční soud nemusí rozhodnout o způsobu řešení úpadku podle takto přijatého usnesení schůze věřitelů, jsou

taxativně (v souladu s logikou věci) vypočteny v § 151 návrhu“.

K uvedenému zbývá doplnit, že úsudek, podle kterého schůze věřitelů svým rozhodnutím překonává i dlužníkův včasný a jinak přípustný návrh na povolení reorganizace, podporuje i výčet výjimek ze závaznosti usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkova úpadku, obsažených v ustanovení § 152, větě druhé, insolvenčního zákona. Ve vztahu k dlužníkovým pokusům o povolení reorganizace totiž označené ustanovení dovoluje insolvenčnímu soudu pominout usnesení přijaté schůzí věřitelů podle § 150 insolvenčního zákona, jen je-li zde již dlužníkem předložený a všemi skupinami věřitelů přijatý reorganizační plán, se kterým je takové usnesení v rozporu. Prosté včasné podání jinak přípustného návrhu na povolení reorganizace závaznost usnesení schůze věřitelů přijatého podle § 150 insolvenčního zákona neprolamuje, a to ani tehdy, je-li spolu s ním již předložen reorganizační plán, který ovšem nebyl schválen způsobem popsaným v § 152, větě druhé, insolvenčního zákona.

3) Dlužník je podnikatelem, u kterého reorganizace podle insolvenčního zákona není přípustná bez dalšího (nejde sice o případ dle § 316 odst. 3 insolvenčního zákona, avšak dlužník nesplňuje ani některý z požadavků formulovaných pro přípustnost reorganizace v ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona). V takovém případě je reorganizace podle insolvenčního zákona přípustná podmíněně, za předpokladu, že dlužník ve spojení se včas podaným návrhem na povolení reorganizace předloží ve lhůtě určené v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona reorganizační plán přijatý způsobem popsaným v témže ustanovení, čímž překoná nesplnění některé z podmínek kladených pro přípustnost reorganizace ustanovením § 316 odst. 4 insolvenčního zákona. S vydáním rozhodnutí o úpadku nelze za této situace spojit rozhodnutí o prohlášení konkursu (§ 148 odst. 1 insolvenčního zákona). Na program jednání první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (§ 136 odst. 2 písm. g/ insolvenčního zákona) v takovém případě insolvenční soud zařadí i bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkova úpadku. Jestliže však lhůta určená k předložení reorganizačního plánu dlužníkem v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona marně uplyne ještě před konáním oné (první) schůze věřitelů, stává se reorganizace dlužníka definitivně nepřípustnou a insolvenčnímu soudu nic nebrání v tom, aby i před konáním schůze věřitelů prohlásil konkurs na majetek dlužníka. O usnesení schůze věřitelů, která by přijala usnesení o způsobu řešení dlužníkova úpadku až po marném uplynutí lhůty dle § 316 odst. 5 insolvenčního zákona, platí dále to, co bylo o povaze takového usnesení řečeno výše pod bodem 1).

Takto ustavené závěry se do poměrů projednávané věci promítají následovně:

> 1) V insolvenční věci dovolatele šlo o případ popsaný výše pod bodem 3), kde (podle obsahu spisu) lhůta pro předložení reorganizačního plánu stanovená dlužníku v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona k překonání některé z podmínek přípustnosti reorganizace formulovaných v § 316 odst. 4 insolvenčního zákona dlužníku marně uplynula ještě před konáním schůze věřitelů. Reorganizace dlužníka se marným uplynutím této lhůty stala podle insolvenčního zákona nepřípustnou a usnesení schůze věřitelů o tom, že způsobem řešení dlužníkova úpadku je konkurs, nebylo pro insolvenční soud se zřetelem k dikci § 152 insolvenčního zákona závazné.
>
> 2) Vzhledem k nastalé objektivní nemožnosti řešení dlužníkova úpadku reorganizací, nemělo pochybení soudů nižších stupňů (jež vycházely z toho, že usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkova úpadku konkursem je pro insolvenční soud závazné) vliv na správnost usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, neboť jiný způsob řešení dlužníkova úpadku nepřicházel za dané situace v úvahu.

Podle ustanovení § 141 odst. 2 insolvenčního zákona, je-li osvědčen úpadek dlužníka, není důvodem k tomu, aby odvolací soud zrušil nebo změnil rozhodnutí o úpadku, skutečnost, že insolvenční navrhovatel nedoložil, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, ani skutečnost, že insolvenční

navrhovatel v průběhu odvolacího řízení ztratil způsobilost být účastníkem řízení.

Insolvenční zákon u usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka výslovně neurčuje, kdo je osobou oprávněnou podat proti takovému usnesení odvolání. Povahou uvedeného rozhodnutí je dáno, že takovou osobou není insolvenční správce (srov. k tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 32/2010, jež je veřejnosti k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu) a že jí naopak je každý účastník této fáze insolvenčního řízení, který má za to, že insolvenční soud rozhodl o tomto způsobu řešení dlužníkova úpadku nesprávně (v rozporu se zákonnými kritérii předepsanými pro tento způsob řešení dlužníkova úpadku), tedy vedle dlužníka i každý z přihlášených věřitelů. Účast dlužníka a přihlášených věřitelů na rozhodování o tomto způsobu řešení dlužníkova úpadku se oproti tomu již neodvíjí od okruhu osob, které podaly insolvenční návrh (od postavení insolvenčního navrhovatele nebo insolvenčních navrhovatelů). Ta fáze insolvenčního řízení, která začíná podáním insolvenčního návrhu (první, přípravná fáze), totiž končí (uzavírá se) rozhodnutím o insolvenčním návrhu (zde rozhodnutím o úpadku). Jen v této první fázi insolvenčního řízení má tudíž smysl zpochybňovat postavení insolvenčního navrhovatele (je-li jím dlužníkův věřitel) argumentem, že ve smyslu § 105 insolvenčního zákona nedoložil, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku.

Ostatně, z ustanovení § 141 odst. 2 insolvenčního zákona se podává, že zkoumání této otázky má i při rozhodování o insolvenčním návrhu význam jen do rozhodnutí o dlužníkově úpadku. V řízení o odvolání dlužníka proti rozhodnutí o úpadku je skutečnost, že insolvenční navrhovatel nedoložil, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, právně bez významu (určující je, zda je dlužník i tak v úpadku). Srov. k tomu též důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. 29 NSČR 30/2009, uveřejněného pod číslem 14/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2000, sen. zn. 29 NSČR 24/2009 (obě rozhodnutí jsou veřejnosti k dispozici i na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Otázka, zda insolvenční navrhovatel doložil v řízení o svém insolvenčním návrhu svou splatnou pohledávku za dlužníkem, je tudíž pro posouzení správnosti usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka nepodstatná.

Také co do výkonu hlasovacích práv na schůzi věřitelů konané po rozhodnutí o úpadku je určující stav přezkoumání přihlášené pohledávky příslušného (hlasujícího) věřitele a případné rozhodnutí schůze věřitelů potažmo soudu o hlasovacích právech přítomných věřitelů (v režimu § 49 a násl. insolvenčního zákona) a nikoliv stav „doložení“ pohledávky insolvenčního navrhovatele pro účely rozhodnutí o úpadku.

Jelikož dovolateli se prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo zpochybnit správnost napadeného usnesení, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl.